

BELEGGINGEN PENSIOENFONDSEN IN KERNWAPENS

Campagne tegen Wapenhandel – maart 2012

Kernwapens als uitsluitingsgrond

Hieronder volgt een overzicht van belangrijke kernwapengerelateerde bedrijven¹, met een korte beschrijving van enige van de betreffende activiteiten, en van Nederlandse pensioenfondsen die in deze ondernemingen beleggen.² Daarbij moet de kanttekening geplaatst worden dat hierbij alleen pensioenfondsen zijn meegenomen die in meer of mindere mate openheid geven over hun beleggingsportefeuille. Hoewel transparantie over beleggingen de afgelopen jaren flink is toegenomen, zijn er nog talloze pensioenfondsen die hierin tekort schieten.

Tegenover de pensioenfondsen die in kernwapens blijven investeren staat gelukkig een groeiende lijst van fondsen die betrokkenheid bij nucleaire wapens als uitsluitingsgrond hanteren, al blijkt dit niet altijd waterdicht te zijn. In ieder geval de volgende pensioenfondsen investeren niet in kernwapens:³

- ♣ Bedrijfspensioenfonds voor de Landbouw
- ♣ Bedrijfstakpensioenfonds Schoonmaak- en Glazenwassersbedrijf
- ♣ Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel
- ♣ Bedrijfstakpensioenfonds voor het Kappersbedrijf
- ♣ Bedrijfstakpensioenfonds voor het Levensmiddelenbedrijf
- ♣ KPN Pensioen
- ♣ Pensioenfonds Akzo Nobel
- ♣ Pensioenfonds Architectenbureaus
- ♣ Pensioenfonds Horeca & Catering
- ♣ Pensioenfonds ING
- ♣ Pensioenfonds Philips
- ♣ Pensioenfonds PNO Media
- ♣ Pensioenfonds PostNL
- ♣ Pensioenfonds Slagersbedrijf
- ♣ Pensioenfonds SNS
- ♣ Pensioenfonds UWV
- ♣ Pensioenfonds voor de Tandtechniek
- ♣ Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten
- ♣ Pensioenfonds Wonen
- ♣ Pensioenfonds Zorg en Welzijn
- ♣ Rabobank Pensioenfonds
- ♣ Spoorwegpensioenfonds
- ♣ Stichting Pensioenfonds Openbaar Vervoer

1 Betrokkenheid bij ontwikkeling, productie of onderhoud van kernwapens of van overbrengsmiddelen die primair voor gebruik met kernwapens zijn bedoeld.

2 In een aantal kernwapenbedrijven zijn geen beleggingen van Nederlandse pensioenfondsen gevonden, deze zijn dan ook niet vermeld in het overzicht. Het gaat ondermeer om Alliant Techsystems en Larsen & Toubro.

3 Gebaseerd op informatie verstrekt op de eigen websites van de betreffende pensioenfondsen; er worden verschillende criteria gehanteerd om te bepalen of bedrijven bij kernwapens betrokken zijn.

Investerings in bedrijven die betrokken zijn bij kernwapens⁴

Babcock & Wilcox

Babcock & Wilcox, een sinds 2010 zelfstandig bedrijf dat daarvoor onderdeel van McDermott was, beheert diverse fabrieken en laboratoria die onderdeel uitmaken van het Amerikaanse kernwapenprogramma, waaronder het Y-12 National Security Complex, waar componenten voor kernwapens gemaakt worden en de Pantex fabriek, waar veiligheidsonderhoud aan kernwapens en opslag van plutoniumkernen plaatsvindt.⁵ Het Los Alamos National Laboratory en het Lawrence Livermore National Laboratory, belangrijke schakels in de ontwikkeling en het onderhoud van kernwapens, wordt eveneens mede door Babcock & Wilcox beheert.⁶

Beleggingen pensioenfondsen	
ABP	minder dan 0,5 miljoen euro
BPF Bouw	53 euro

Babcock International

De divisie Babcock Marine ontwikkelt in samenwerking met BAE Systems en Rolls-Royce de nieuwe Britse kernwapenonderzeeërs.⁷ De huidige generatie Britse kernwapenonderzeeërs wordt mede door Babcock onderhouden.⁸

Beleggingen pensioenfondsen	
ABP	3 miljoen euro
BPF Banden- en Wielenbranche	onbekend
BPF Bouw	0,41 miljoen euro
BPF Detailhandel	onbekend
BPF Kappersbedrijf	onbekend
BPF Koopvaardij	onbekend
BPF Mode Interieur Tapijt en Textiel Industrie	onbekend
Pensioenfonds Medisch Specialisten	onbekend
Pensioenfonds Productschappen	onbekend
Pensioenfonds Unisys Nederland	onbekend
PMT	onbekend

BAE Systems

BAE Systems is samen met EADS en Finmeccanica eigenaar van rakettenproducent MBDA. MBDA is betrokken bij ontwikkeling en productie van nieuwe kernwapens voor de Franse

4 Gegevens zijn afkomstig van de eigen website van het pensioenfonds (meest recente overzicht aandelenportefeuilles of verantwoording stemgedrag op aandeelhoudersvergaderingen in 2011) en/of openbare registers van beleggingen (meest recente company filings bij de US Securities and Exchange Commission (www.sec.gov))

5 http://www.babcock.com/library/project_profiles_pantex.html;
http://www.babcock.com/library/project_profiles_y12.html;

6 http://www.babcock.com/library/project_profiles_lanl.html; http://www.mcdermott-investors.com/phoenix.zhtml?c=96360&p=irol-newsArticle_print&ID=997401&highlight=

7 BAE Systems, Future Submarines Integrated Project Team office officially opens, news release, 12 October 2007

8 <http://www.babcock.co.uk/about-us/heritage/significant-contract-wins/>

krijgsmacht.⁹ Ook de nieuwe Britse kernwapenonderzeeërs worden mede door BAE ontwikkeld, in samenwerking met Babcock Marine en Rolls-Royce.¹⁰

Beleggingen pensioenfondsen	
ABP	51 miljoen euro
BPF Bouw	6,37 miljoen euro
Nedlloyd Pensioenfonds	onbekend
Pensioenfonds DSM	onbekend
Pensioenfonds Grafische Bedrijven	2,86 miljoen euro
Pensioenfonds Medisch Specialisten	onbekend
PMT	onbekend

Boeing

Boeing is al decennialang betrokken bij het Amerikaanse kernwapenprogramma. Het bekendste is de productie en het onderhoud van de Minuteman-raketten.¹¹ Daarnaast is Boeing ondermeer verantwoordelijk voor de productie van het B52-gevechtsvliegtuig, één van de belangrijkste overbrengingsmiddelen voor kernwapens.¹² Ook het satelliet-communicatiesysteem van de Amerikaanse kernwapenstrijdkrachten is van de hand van Boeing.¹³

Beleggingen pensioenfondsen	
ABP	66 miljoen euro
BPF Bouw	8,15 miljoen euro
Pensioenfonds DSM	onbekend
Pensioenfonds Grafische Bedrijven	3,51 miljoen euro
Pensioenfonds Medisch Specialisten	onbekend

⁹ Norwegian Government Pension Fund, Further details on MBDA and M51, <http://www.regjeringen.no/pages/1662936/EADS%20Engelsk.pdf>; Astrium, Succesful first submarine launch of M51, press release, 13 November 2008

¹⁰ BAE Systems, Future Submarines Integrated Project Team office officialy opens, news release, 12 October 2007

¹¹ http://www.boeing.com/bds/mds/docs/MDS_overview.pdf

¹² <http://www.boeing.com/defense-space/military/b52-strat/index.html>

¹³ <http://boeing.mediaroom.com/index.php?s=43&item=1842>

EADS

EADS is samen met BAE Systems en Finmeccanica eigenaar van rakettenproducent MBDA. MBDA is betrokken bij ontwikkeling en productie van nieuwe kernwapens voor de Franse krijgsmacht. Daarnaast is EADS verantwoordelijk voor de ontwikkeling, de productie en het onderhoud van de M45, de huidige kernraket van de Franse marine.¹⁴

Beleggingen pensioenfondsen	
ABP	49 miljoen euro
BPF Banden- en Wielenbranche	onbekend
BPF Bouw	4,73 miljoen euro
BPF Koopvaardij	onbekend
BPF Mode Interieur Tapijt en Textiel Industrie	onbekend
Pensioenfonds Grafische Bedrijven	3,92 miljoen euro
Pensioenfonds Productschappen	onbekend
Pensioenfonds Unisys Nederland	onbekend
PME	onbekend
PMT	onbekend

Finmeccanica

Finmeccanica is samen met EADS en BAE Systems eigenaar van rakettenproducent MBDA. MBDA is betrokken bij ontwikkeling en productie van nieuwe kernwapens voor de Franse krijgsmacht.¹⁵

Beleggingen pensioenfondsen	
ABP	3 miljoen euro
BPF Banden- en Wielenbranche	onbekend
BPF Bouw	0,34 miljoen euro
BPF Koopvaardij	onbekend
BPF Mode Interieur Tapijt en Textiel Industrie	onbekend
Pensioenfonds Grafische Bedrijven	2,27 miljoen euro
Pensioenfonds Medisch Specialisten	onbekend
Pensioenfonds Productschappen	onbekend
Pensioenfonds Unisys Nederland	onbekend
PME	onbekend
PMT	onbekend

14 Norwegian Government Pension Fund, Further details on MBDA and M51, <http://www.regjeringen.no/pages/1662936/EADS%20Engelsk.pdf>; Astrium, Successful first submarine launch of M51, press release, 13 November 2008; Pro Fundo, Banken wapens: de praktijk; een praktijkonderzoek voor de Eerlijke Bankwijzer (Oxfam Novib, Milieudéfensie, Amnesty International en FNV Mondiaal) in samenwerking met IKV Pax Christi, juli 2009

15 Norwegian Government Pension Fund, Further details on MBDA and M51, <http://www.regjeringen.no/pages/1662936/EADS%20Engelsk.pdf>; Astrium, Successful first submarine launch of M51, press release, 13 November 2008

General Dynamics

General Dynamics heeft de Ohio-class onderzeeërs voor Trident kernraketten gebouwd en is betrokken bij het onderhoud van deze schepen.¹⁶ Ook produceert het bedrijf beveiligingssystemen voor kernwapens.¹⁷

General Dynamics wordt door veel pensioenfondsen uitgesloten wegens betrokkenheid bij clustermunitie.

Beleggingen pensioenfondsen	
Shell Pensioenfonds	4,92 miljoen euro (6,55 miljoen dollar)

Honeywell

Honeywell maakt apparatuur voor gesimuleerde nucleaire explosies. Dergelijke simulaties zijn essentieel voor het operationeel houden van kernwapens en voor het ontwikkelen van nieuwe kernwapens. Daarnaast is Honeywell mede-eigenaar van de fabriek die alle kernwapens voor de Verenigde Staten samenstelt en produceert het 85% van de niet-nucleaire delen van deze bommen.¹⁸

Beleggingen pensioenfondsen	
ABP	84 miljoen euro
BPF Bouw	10,44 miljoen euro
Nedlloyd Pensioenfonds	onbekend
Pensioenfonds DSM	onbekend
Pensioenfonds Grafische Bedrijven	3,41 miljoen euro
Pensioenfonds Medisch Specialisten	onbekend
Rabobank Pensioenfonds	onbekend
Shell Pensioenfonds	9,97 miljoen euro (13,27 miljoen dollar)

Huntington Ingalls Industries

Huntington Ingalls Industries heeft een contract voor een verscheidenheid aan ondersteunende diensten voor diverse Amerikaanse onderzeeboten, waaronder de Ohio-class kernwapenonderzeeërs.¹⁹ Ook wordt verwacht dat het bedrijf een belangrijke rol zal spelen in de ontwikkeling van nieuwe kernwapenonderzeeërs die deze Ohio-class schepen moeten vervangen.²⁰

Beleggingen pensioenfondsen	
ABP	1 miljoen euro
BPF Bouw	0,12 miljoen euro
Shell Pensioenfonds	0,37 miljoen euro (0,49 miljoen dollar)

16 <http://www.gdeb.com/about/product/ohio/>; http://www.gdeb.com/business_centers/mandm/

17 <http://www.gd-ais.com/index.cfm?acronym=securitysystems>

18 Norwegian Government Pension Fund, Recommendation on exclusion, 19 September 2005, (www.regjeringen.no/pages/1661428/Tilr%C3%A5dning%20kjernev%C3%A5pen%20engelsk%2019%20sept%202005.pdf) Kevin Collison, Honeywell gets contract extension to run KC weapons plant, Kansas City Star, 9 July 2010

19 <http://navaltoday.com/2011/10/20/usa-huntington-ingalls-signs-nuclear-submarines-contract-worth-up-to-usd-118-97-million/>

20 <http://hamptonroads.com/2011/11/defense-cuts-may-affect-ohioreplacement-sub-program>

Jacobs Engineering

Jacobs Engineering vormt samen met Lockheed Martin en Serco een joint venture dat verantwoordelijk is voor het onderhoud van de Britse kernwapens, inclusief het beheer van het Atomic Weapons Establishment in Aldermaston.²¹

Beleggingen pensioenfondsen	
ABP	5 miljoen euro
BPF Bouw	0,66 miljoen euro
Pensioenfonds Medisch Specialisten	onbekend
Shell Pensioenfonds	1,13 miljoen euro (1,50 miljoen dollar)

Lockheed Martin

Lockheed Martin vormt samen met Serco en Jacobs Engineering een joint venture dat verantwoordelijk is voor het onderhoud van de Britse kernwapens, inclusief het beheer van het Atomic Weapons Establishment in Aldermaston. Ook doet Lockheed Martin het beheer en de werkuitvoering van de Sandia National Laboratories in de VS, waar de niet-nucleaire componenten van kernwapens ontwikkeld en getest worden.²²

Lockheed Martin wordt door veel pensioenfondsen uitgesloten wegens betrokkenheid bij clustermunitie.

Beleggingen pensioenfondsen	
Shell Pensioenfonds	5,70 miljoen euro (7,59 miljoen dollar)

Northrop Grumman

Northrop Grumman is al tientallen jaren betrokken bij het Amerikaanse kernwapenprogramma. Op het moment is het bedrijf ondermeer medeverantwoordelijk voor onderhoud en modernisering van de Minuteman III kernraketten.²³

Beleggingen pensioenfondsen	
ABP	17 miljoen euro
BPF Bouw	2,09 miljoen euro
Nedlloyd Pensioenfonds	onbekend
Pensioenfonds DSM	onbekend
Pensioenfonds Grafische Bedrijven	0,42 miljoen euro
Pensioenfonds Medisch Specialisten	onbekend
PME	onbekend
Shell Pensioenfonds	3,67 miljoen euro (4,88 miljoen dollar)

21 <http://www.jacobs.com/News.aspx?id=5242>

22 <http://www.lockheedmartin.co.uk/us/news/press-releases/2007/february/LockheedMartinRealignsBusinessAreas.html>

23 http://www.ts.northropgrumman.com/products/icbm/assets/ICBM_FS.pdf

Raytheon

Raytheon produceerde de nucleaire kruisraket AGM-129 en is hoofdaannemer voor de daaraan gerelateerde projecten.²⁴ Daarnaast is Raytheon betrokken bij de levensduurverlenging van de geleidingssystemen van de Trident II (D5) kernwapens van de Amerikaanse marine en bij de modernisering van de Minuteman nucleaire raketten.²⁵

Beleggingen pensioenfondsen	
ABP	17 miljoen euro
Pensioenfonds Grafische Bedrijven	1,01 miljoen euro
BPF Bouw	2,15 miljoen euro
Shell Pensioenfonds	4,35 miljoen euro (5,75 miljoen dollar)
PME	onbekend
Pensioenfonds Medisch Specialisten	onbekend
Nedlloyd Pensioenfonds	onbekend

Rockwell Collins

Rockwell Collins is betrokken bij het moderniseringsprogramma van de Minuteman kernraketten en ontwikkelt communicatieapparatuur voor de Amerikaanse nucleaire strijdkrachten.²⁶

Beleggingen pensioenfondsen	
ABP	8 miljoen euro
BPF Bouw	0,97 miljoen euro
BPF Detailhandel	onbekend
BPF Kappersbedrijf	onbekend
BPF Levensmiddelenbedrijf	onbekend
Pensioenfonds Medisch Specialisten	onbekend
Rabobank Pensioenfonds	onbekend
Shell Pensioenfonds	2,22 miljoen euro (2,94 miljoen dollar)

24 <http://www.designation-systems.net/dusrm/m-129.html>

25 <http://www.defenseindustrydaily.com/1011m-to-develop-the-mk6-le-so-whats-that-01627/>;
<http://www.defense.gov/contracts/contract.aspx?contractid=3306>

26 <http://www.itdashboard.gov/print/investment/contracts/66>; <http://www.defense.gov/contracts/contract.aspx?contractid=3306>; <http://www.militaryaerospace.com/articles/print/volume-16/issue-8/news/rockwell-collins-to-tackle-survivable-battle-management-communications-for-us-nuclear-forces.html>

Rolls-Royce

Rolls-Royce ontwikkelt in samenwerking met Babcock Marine en BAE Systems de nieuwe Britse kernwapenonderzeeërs.²⁷ De huidige generatie Britse kernwapenonderzeeërs vaart met speciaal door Rolls-Royce ontwikkelde motoren, waarvoor het bedrijf het onderhoud verzorgt.²⁸

Beleggingen pensioenfondsen	
ABP	70 miljoen euro
BPF Banden- en Wielenbranche	onbekend
BPF Bouw	8,66 miljoen euro
BPF Koopvaardij	onbekend
BPF Mode Interieur Tapijt en Textiel Industrie	onbekend
Nedlloyd Pensioenfonds	onbekend
Pensioenfonds Grafische Bedrijven	0,89 miljoen euro
Pensioenfonds Horeca en Catering	onbekend
Pensioenfonds Medisch Specialisten	onbekend
Pensioenfonds PNO Media	onbekend
Pensioenfonds Productschappen	onbekend
Pensioenfonds Unisys Nederland	onbekend
PFZW	14,57 miljoen euro
PME	onbekend
PMT	onbekend
Rabobank Pensioenfonds	onbekend

27 BAE Systems, Future Submarines Integrated Project Team office officialy opens, news release, 12 October 2007

28 Rolls Royce, Rolls-Royce submarine work worth up to £400m, press release, 14 November 2001; <http://www.naval-technology.com/projects/vanguard/>

Safran

Safran is als onderaannemer van MBDA betrokken bij de ontwikkeling en productie van nieuwe kernwapens voor de Franse krijgsmacht. Het levert ondermeer de motoren voor de M51 kernraket voor onderzeeboten.²⁹

Beleggingen pensioenfondsen	
ABP	50 miljoen euro
BPF Banden- en Wielenbranche	onbekend
BPF Bouw	6,15 miljoen euro
BPF Koopvaardij	onbekend
BPF Mode Interieur Tapijt en Textiel Industrie	onbekend
Nedlloyd Pensioenfonds	onbekend
Pensioenfonds Grafische Bedrijven	2,65 miljoen euro
Pensioenfonds Medisch Specialisten	onbekend
Pensioenfonds PNO Media	onbekend
Pensioenfonds Productschappen	onbekend
Pensioenfonds Unisys Nederland	onbekend
PME	onbekend
PMT	onbekend

Serco

Serco vormt samen met Lockheed Martin en Jacobs Engineering een joint venture dat verantwoordelijk is voor het onderhoud van de Britse kernwapens, inclusief het beheer van het Atomic Weapons Establishment in Aldermaston.³⁰

Beleggingen pensioenfondsen	
ABP	3 miljoen euro
BPF Banden- en Wielenbranche	onbekend
BPF Bouw	0,43 miljoen euro
BPF Koopvaardij	onbekend
BPF Mode Interieur Tapijt en Textiel Industrie	onbekend
Pensioenfonds DSM	onbekend
Pensioenfonds Productschappen	onbekend
Pensioenfonds Unisys Nederland	onbekend
PME	onbekend
PMT	onbekend

29 http://www.safran-group.com/IMG/pdf/Safran_DRF_UK_20042011_MEL_v3.pdf

30 <http://www.jacobs.com/News.aspx?id=5242>

Thales

Thales levert 'guidance systems' voor kernkoppen van het bedrijf MBDA, een samenwerking van EADS, BAE Systems en Finmeccanica. Aan EADS zelf worden 'infrastructurele diensten' geleverd voor de ontwikkeling van kernkoppen voor het Franse nucleaire arsenaal. Ook is Thales een van de producenten van het PA2 vliegdekschip voor de Franse marine, dat geschikt is voor het vervoer van kernwapens.³¹

Beleggingen pensioenfondsen	
ABP	3 miljoen euro
BPF Banden- en Wielenbranche	onbekend
BPF Bouw	0,43 miljoen euro
BPF Koopvaardij	onbekend
BPF Mode Interieur Tapijt en Textiel Industrie	onbekend
Pensioenfonds Productschappen	onbekend
Pensioenfonds Unisys Nederland	onbekend
PME	onbekend
PMT	onbekend

31 Network Vlaanderen, Cluster bombs, landmines, nuclear weapons and depleted uranium weapons, April 2004; Ethix SRI, SRI and corporate involvement in nuclear weapons, Ethixpress, October 2006; Defense Industry Daily, France steaming ahead on PA2/CVF carrier project, 9 March 2007